
VEFAYÂT

Prof. Dr. İbrahim SARIÇAM Hocamın Ardından

Fatih Erkoçoğlu*

9 Mayıs 2017 tarihinde, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Esenboğa külliyesinde İslam Tarihi II dersini veriyordum. İki dersi blok yapmış sonra da kısa bir ara vermiştim. Bu arada telefonuma gelen mesajları kontrol ederken arkadaşların paylaşımında, Prof. Dr. İbrahim Sarıçam hocamın vefat haberini almıştım. Doğruluğunu teyit için hemen Ankara İlahiyat'tan Prof. Dr. Eyüp Baş hocamı aramış ve hocam bu durumu tasdik ettiğinde ise çok üzölmüştüm.

Prof. Dr. İbrahim Sarıçam hoca, aslında birkaç yıldır hastalığı ile mücadele ediyordu. Takriben bir ay kadar önce, Eyüp Bař ve Eyüp şahin hocalarımla Ankara Tıp Fakóltesi'nde kendisini ziyarete gitmiş, fakat kendisi ile görüşememiştik. Sadece kapının ucundan ancak bir teşehhüt miktarı kendisini görebilmiştim. O gün eři ve çocuklarıyla görüşebilmiştik.

O gece saat 12 suları idi, Eyüp hocamla bazı işlerimizi telefonla görüştükten kısa süre sonra kendisi beni aradı ve İbrahim hocamın rahatsızlığının iyice arttığını ve kendisinin hastaneye gideceğini söyledi. Bunun üzerine ben de kendisine eşlik etmiştim. Sabah üç, üç buçuk sularına kadar hastanede kaldık. Prof. Dr. Mehmet Özdemir hocam da İbrahim Bey'in acillendiğini duyunca gelmişti. İbrahim Bey'in eşi, kayınbi-

---

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakóltesi Tarih Bölümü, fatiherkocoglu@hotmail.com

raderi, kızı ve oğlu da hastahanedede idiler. Gittiğimizde hocamızın bir miktar rahatladığı belirtilince, biz de mutlu olmuştuk.

İbrahim hocamla ne zaman tanıştığımı hatırlayamıyorum. Hafızamı çok zorladım, fakat hatırlayamıyorum. Zira kendisi lisans döneminde bizim dersimize gelmemişti. Bilhassa İslam Tarihi dersini biz o vakit Mehmet Özdemir hocamızdan almıştık. Bilahare de Prof. Dr. Nesimi Yazıcı hocamla Paleografya ve Türk-İslam Devletleri Tarihi dersini görmüştük.

Hocamızla tanışmamız, kuvvetle muhtemel 1997 yılında başladığım yüksek lisans derslerinde olmuştu. Hocamızın siması, bir akrabamı andırđıđından, kendisine karşı içimden farklı bir sevgi hissediyordum. O zaman odası 3. katta idi. Aynı dönem mezunu birkaç arkadaşımızla birlikte ders alıyorduk. Hocamdan İslam Öncesi Arap Tarihi ve Batı Literatüründe Hz. Muhammed derslerini almıştım.

Doktora tezimi çalışırken hocamın yanına sıklıkla uğurdım. Dipnotta kaynakları gösterirken, ana kaynağın yanında başka kaynakları da görmemi hep vurgulardı. Hatta "böyle yaptığın takdirde ben daha çok mutlu olurum" derdi. Bundan dolayı da tezimin bazı kısımları tahkikli metne dönüşmüştü. Bir rivayetin yüzyıllar boyunca kaynaklarda nasıl ele alındığına da böylece şehadet ediyordum.

2004-2005 yılları arasında Arapça dil kursuna gittiğim Dımaşk'tan geldikten sonra, burada iken ziyaret ettiğim Busra ve Ürdün'de Mute savaşının cereyan ettiği yere dair çektiğim fotoğraflardan hocama bahsetmiştim. Hocam da yeni baskısı çıkacak olan *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı* adlı kitabına koymak için benden fotoğraf istemişti. Bunun üzerine birisi Busra'dan olmak üzere diğeride Mute savaşının yapıldığı yerle ilgili olarak hocama iki adet fotoğraf takdim etmiştim. Hocam bunları yeni baskıda kullanmıştı. Bir gün bana, odasında iken yanlış hatırlamıyorsam poşeti hiç açılmamış halde, yayınevini kendisine takdim ettiği kitaplardan bir miktar kitap vermişti. Ben de hocamın hediye ettiği kitaplarını eşe, dosta ve akrabaya dağıtmıştım.

Doktora savunmam sonrasında 2007'nin başlarında asıl kadromun bulunduğu Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'ne dönmüştüm. Artık 2011 yılına kadar Sivas'ta yaşayacaktım. Tabi bu durum benim Ankara'ya

gidiş gelişime engel teşkil etmiyordu. Sıklıkla Ankara'ya gidiyordum. Ankara İlahiyat'a gittiğimde mutlaka, diğer hocalarımı ziyaret ettiğim gibi İbrahim Bey'e de uğurdum. Hocam güler yüzü ile beni odasında karşılıyordu. Hocamla paylaştığımız pek çok konu bulunuyordu. Bilhas- sa kendi sahamız İslam tarihi olmak üzere, sıklıkla şehircilik ve mimar- lık üzerinde konuşurduk. Kendisinin Almanya tecrübesi vardı, bir süre de orada yaşamıştı. O memleketin tabiatını, mimarisini ve hayatının ritmini sevdiğini her ortamda ifade ediyordu. Bu arada o dönemde Mehmet Özdemir, Seyfettin Erşahin hocalarımla birlikte hazırladıkları *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru* kitabının Almanca ile ilgili kısımlarından bahsederdi.

Aynı yıl 2007 yılında İbrahim Sarıçam hocamın genel koordinatör- lüğünde, yukarıda bahsettiğimiz çalışma ile bağlantılı TÜBİTAK'ın bir projesi kapsamında ilk dönem İslam tarihi olaylarının meydana geldiği mekanların tespiti, bilgi ve görsel malzemenin temini ve ilgili kütüpha- nelerde çalışma yapmak üzere Suriye, Ürdün ve Kudüs'ü içine alan 15 günlük (20.06. 2007-04.07. 2007) bir araştırma gezisine çıkılması plan- lanmıştı. İbrahim hocam, daha önce bu bölgede bulunduğum için benim de rehber olarak kendileriyle bu geziye katılmamı istemişti. Ben de memnuniyetle bu teklifi kabul etmiştim.

Bu araştırma ve inceleme gezisinde Prof. Dr. Nesimi Yazıcı, Prof. Dr. Mehmet Özdemir, Prof. Dr. Seyfettin Erşahin hocalarım da yer alıyordu. Bu gezi benim için bulunmaz bir fırsattı. Her ne kadar bu bölgeyi iki yıl önce karış karış gezmiş olsam da sahasının otoriteleri olan hocalarımla bu mekanları gezmek benim için ayrıca büyük bir şanstı. İsrail sınırında Mehmet Özdemir ve Seyfettin Erşahin hocalarımla pasaportlarına işlem yapılıncı kendileri, müteakiben Amman'dan Türkiye'ye uçakla dönmek zorunda kalmışlardı. (Pasaporta işlem yapılıncı Suriye'den geçiş yapma- ları imkan dahilinde değildi) Biz de sadece üç kişi olarak karayolu ile Suriye'yi gezmiştik.

Hocalarımla tam 15 gün, otobüs, taksi, minibüs her ne varsa onlarca araç değiştirerek, maceralı bir inceleme gezisi yapmıştık. Ziyaret ettiğimiz her yer, her objenin fotoğraf ve video kaydını alıyorduk. Suriye'de Dı- maşk, Busra, Der'a, Hama, Humus ve Halep şehirleri, Ürdün'de Aclun, Cereş, Ümmü Kays ve Yermuk vadisi, Mute, Abbasilerin ihtilale hazırlık

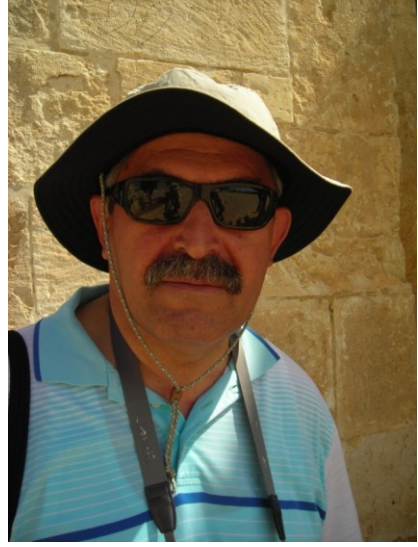
merkezi Humeyme, Akabe, Nebatilerin başkenti Palmira ve bazı Emevi sarayları, İsrail'de Kudüs, Yafa, Hayfa, Akka, Halil ve Beytlahim şehirleri birlikte gezdiğimiz mekanlardı. Akabe'ye giderken şoförümüz yolda uyuyunca, büyük bir tehlike atlattığımız. Sabahlara kadar gece yolculukları yapmış, sıcaklığın altında zikredilen bu coğrafyada görmediğimiz, gezmediğimiz yer bırakmamıştık. Yıllar sonrasında bu gezi hakkında konuştuğumuzda, hocam bu gezinin tadının damağında kaldığını, böyle bir geziye katıldığından dolayı çok memnun olduğunu belirtmişlerdi. Derslerine girdiği öğrencileri de hocamın sıklıkla bu geziden bahsettiğini bana aktarmışlardı.

Suriye ve Ürdün Yollarında

Kudüs Sokaklarında

Kudüs Sokaklarında

Kubbetü's-Sahra (Kudüs)

Yafa ve Hayfa'dan Kesitler

VI. İslam Tarihi Anabilim Dallarını Koordinasyon Toplantısı 2009

2011 yılında Ankara'da Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde göreve başlamamdan dolayı hocam çok memnun olmuştu. Böylece Ankara'da kendisine daha fazla uğrama imkanına sahip olmuşsun. Ziyaret ettiğimde hocamın uğraşları dikkatimi çekerdi. Bu dönemde hulefâ-yı râşidîn dönemi halifelerini hazırlıyordu. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ı yazıp bitirmişti. Hocamızın imzalı olarak takdim ettiği bu kitapların benim kütüphanemde olduğunu da burada acizane belirtmek isterim.

2012 yılında doçentlik için başvuruda bulunmuş, ancak 2013 yılında doçentlik sınav yerim yedek jüri üyesine göre şekillenmiş ve Osmanlı'nın ilk başkenti Bursa olmuştu. Savunma sonrasında hocalarımla birlikte Prof. Dr. Mefail Hızlı hocamın tavsiye ettiği lokantaya gitmiştik, bu esnada İbrahim Sarıçam hocam beni aradı. Belki de savunma sonrasında beni ilk arayan hocamdı. Henüz doçentlik unvanını almıştım. Beni tebrik ettikten sonra artık bu dünyada imtihanın bittiğini, sadece Allah'a vereceğim imtihandan başka bir imtihanın da kalmadığını söylemişti. Evet, dünya hayatımda mesleğimle alakalı olarak önemli bir aşamayı bu sınavla geçmişim. Önümde artık büyük bir engel kalmamıştı. Kıymetli hocamızın dediği gibi Allah'a vereceğimiz imtihanda başka bir imtihan da kalmamıştı.

Hocamız bütün rahatsızlığına rağmen, işlerini yapmaya, derslerine girmeye, kitaplarını yazmaya çalışıyordu. Hayata bağlayan husus sanki bu idi. Odasına geldiğimde ara ara dinlendiğine rastlıyordum. Işın tedavisi gördüğünde halsiz oluyordu. Yine de işinin başında bulunmaya azami gayret sarf ediyordu. Bir ziyaretimde, uzun yıllardır annemin memleketi Gerede ile ilgili yaptığım mahalli tarih çalışmalarından haberi olduğundan, hocam kendi köyü ile ilgili yaptığı çalışmayı, *Bartın-Çakırömerağa Köyü'nde Bir Aile'nin 365 Günü (1966-1967)* adlı kitabını imzalayarak bana takdim etmişti.

Son görüşmemizden bir öncesinde Gölbaşı'nda almış olduğu arsaya, Gölbaşı Belediyesi'nin planlarını hazırlattığı evlerden yaptırmak istediğini belirtmiş ve birlikte bir miktar belediyenin sitesinde yer alan bu evleri incelemiştik. Bana da görüşümü sormuş, hangisini daha çok beğendiğimi söylememi istemişti.

Bundan sonraki bir görüşmemizde ise ben odasının kapısını çalar-ken hocam da, kapıdan çıkıyordu. Beni içeriye davet etti. Bana da lava-boya kadar gideceğini söylemişti. İçeride oğlu Semih vardı. Kısa süre sonra hocam gelmişti, fakat ağzını bıçak açmıyordu. Kullandığı ilaçlar-dan dolayı olsa gerek yorgun ve bitkin bir hali vardı. Her zaman ki ko-nuşmamızı yapamamıştık. Bir süre Semih'le sohbet ettik, ben daha son-ra iznini istedim ve odadan ayrıldım.

Hocamı daha sonra Prof. Dr. Nesimi Yazıcı hocama saygı günü adı altında düzenlenen programda görmüşüm. Hatırlayabildiğim kadarıyla Nesimi Yazıcı hocama hediyesini İbrahim Sarıçam hocam takdim etmiş-ti.

İbrahim Hocam, halk musikisini dinlemeyi çok severdi. Hatta fırsat-tını bulduğunda da icra etmeye çalışırdı. 2009 yılındaki Ankara İlahi-yat'ın organize ettiği İslam Tarihçileri Kolokiyumu'nda bir akşam, katı-lımcı hocalarımızın büyük ısrarı üzerine sözleri ve müziği Dr. Mehmet Özbek'e ait olan bir türküyü bizlere okumuştı. Bu yazıyı hazırlarken daha önce kaydettiğim bazı videoları gözden geçirirken hocamın bu yorumunu da bulunca çok sevinmişim.

*"Dağlar ağardı kardan
Haber gelmedi yardan
Ya gel ya mektup gönder
Kurtar beni burdan*

*Gözleri fettân güzel
Derde dert katan güzel
Elinden nere gidem
Bize şer satan güzel"*

İslam tarihi alanında pek çok eser veren değerli hocam Prof. Dr. İbrahim Sarıçam, nazik, kıymetli, kıymet bilen bir insandı. Üzerimizde büyük emeği vardı. Allah kendisinden razı olsun.

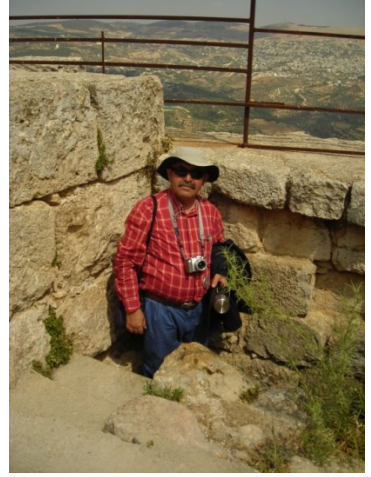
Ruhu şad olsun. Rabbim, hayatını anlatmaya adanmış peygamberine komşu kılsın.

Muhtelif Fotoğraflar

2009 Yılı İslam Tarihçileri Kolokyumu Gezisi

Aclun (2007)

Ummu Kays'dan Yermuk Vadisi (Ürdün)

Mışatta Sarayı (Ürdün 2007)

Mute (Ürdün)

Humeyme (Ürdün)

Busra (Suriye)

Kaltu'l-Hisn (Suriye)

Halep Kalesi Giriş (Suriye)

Halep Kalesi

Bursa İslam Tarihçileri Kolokyumu (2013)

Blagay Tekkesi ve Mostar (Bosna Hersek)